

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych,
Przewlekle Niepełnosprawnych
oraz Niesamodzielnych w Krakowie
ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl
Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie
KRS 0000057996, NIP 679-20-26-141

Tytuł: Zalecenia pielęgniarские dla pacjenta z założoną gastrostomią (PEG)

Opracowanie: mgr piel. specjalista w dziedzinie pielęgniarstwa zachowawczego
Bogumiła Olszewska

Niniejszy dokument stanowi zbiór zaleceń dla pacjentów, ich rodzin oraz opiekunów, dotyczących postępowania i pielęgnacji po założeniu przezskórnej endoskopowej gastrostomii (PEG). Celem materiału jest dostarczenie rzetelnej i praktycznej wiedzy, która zapewni bezpieczeństwo, komfort i pozwoli uniknąć powikłań związanych z posiadaniem dostępu dożołądkowego w warunkach domowych.

Wstęp

Przezskórna endoskopowa gastrostomia (PEG) to celowo wytworzone połączenie światła żołądka ze skórą, które umożliwia wprowadzenie zgłębnika do podawania pokarmu bezpośrednio do układu pokarmowego. Jest to preferowana metoda leczenia żywieniowego u pacjentów, u których przewiduje się konieczność żywienia dojelitowego przez okres dłuższy niż 4 tygodnie, a którzy nie mogą być karmieni drogą doustną (Kłęk, 2021).

Celem edukacji zdrowotnej jest kompleksowe przygotowanie pacjenta i jego opiekunów do samodzielnego, bezpiecznego i prawidłowego postępowania z gastrostomią. Nabycie odpowiednich umiejętności jest kluczowe dla zapobiegania powikłaniom, utrzymania dobrego stanu odżywienia oraz zapewnienia jak najwyższej jakości życia (Ciszewska-Jędrasik i wsp., 2020).

Pielęgnacja Gastrostomii PEG przez Pierwsze 14 Dni od Założenia

Jest to kluczowy okres gojenia i formowania się kanału przetoki (stomii), który wymaga szczególnej uwagi i aseptycznego postępowania.

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych,
Przewlekle Niepełnosprawnych
oraz Niesamodzielnych w Krakowie
ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl
Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie
KRS 0000057996, NIP 679-20-26-141

- **Opis:** Bezpośrednio po zabiegu skóra wokół stomii jest wrażliwa, może występować niewielki ból, zaczerwienienie i wysięk surowiczy. Prawidłowa pielęgnacja w tym czasie minimalizuje ryzyko infekcji i zapewnia prawidłowe uformowanie się kanału.
- **Praktyczne zalecenia:**
  - **Opatrunek:** Przez pierwsze dni (zazwyczaj do 7. doby) miejsce założenia PEG zabezpiecza się jałowym, suchym opatrunkiem. Opatrunek należy zmieniać codziennie lub częściej, jeśli przemoknie (Banyś i wsp., 2020).
  - **Higiena:** Skórę wokół stomii należy przemywać jałowym gazikiem nasączonym preparatem na bazie polheksanidu (np. Prontosan), wykonując okrężne ruchy od środka na zewnątrz. Następnie skórę należy dokładnie i delikatnie osuszyć.
  - **Kąpiel:** Przez pierwsze 10-14 dni należy unikać zanurzania stomii w wodzie (kąpiel w wannie, basen). Dozwolony jest krótki prysznic, po którym należy niezwłocznie zmienić opatrunek na suchy i jałowy.
  - **Pozycja zgłębnika:** Płytką zewnętrzną zgłębnika powinna przylegać do skóry, ale nie powodować jej ucisku i niedokrwienia. Po około 7-10 dniach, po konsultacji z personelem medycznym, należy rozpocząć delikatne obracanie zgłębnika o 360°, co zapobiega wrastaniu wewnętrznego pierścienia w ścianę żołądka (Kłęk, 2021).

Zasady Pielęgnacji i Najczęstsze Powikłania

Systematyczna i prawidłowa pielęgnacja jest podstawą bezpiecznego użytkowania gastrostomii.

- **Na jakie powikłania należy zwracać szczególną uwagę?**

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych,
Przewlekle Niepełnosprawnych
oraz Niesamodzielnych w Krakowie
ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl
Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie
KRS 0000057996, NIP 679-20-26-141

- **Infekcja miejsca wkłucia:** Objawia się silnym zaczerwienieniem (powyżej 1 cm wokół stomii), obrzękiem, wzmożonym uciepleniem, bólem, ropnym wyciekami z przetoki oraz gorączką. Wymaga pilnego kontaktu z lekarzem (Kowalik i wsp., 2021).
- **Podciekanie treści żołądkowej:** Może być spowodowane zbyt luźną płytką zewnętrzną lub powiększeniem się otworu stomijnego. Prowadzi do maceracji i chemicznego podrażnienia skóry.
- **Tworzenie się ziarniny:** Czerwona, wilgotna, łatwo krwawiąca tkanka tworząca się wokół stomii. Jest to częste zjawisko, ale jeśli jest obfita, bolesna lub utrudnia pielęgnację, wymaga oceny lekarskiej.
- **Zespół zakopanego zderzaka (ang. *buried bumper syndrome*):** To poważne powikłanie polegające na wrastaniu wewnętrznej części zgłębnika w ścianę żołądka, co uniemożliwia jego obracanie. Regularna kontrola i rotacja zgłębnikiem zapobiegają temu zjawisku (Banyś i wsp., 2020).
- Zatkanie lub wysunięcie zgłębnika.
- **Codzienna pielęgnacja po zagojeniu się przetoki (po ok. 14 dniach):**
  - **Mycie:** Codziennie umyj skórę wokół stomii wodą z mydłem o neutralnym pH, a następnie dokładnie opłucz i osusz. Używaj do tego czystych, miękkich gazików. Po zagojeniu stomii opatrunek zazwyczaj nie jest konieczny (Kłęk, 2021).
  - **Kontrola:** Sprawdzaj, czy zewnętrzna płytka mocująca nie uciska skóry zbyt mocno. Prawidłowy luz to ok. 2-5 mm między skórą a płytką.
  - **Rotacja i aktywacja:** Codziennie obracaj zgłębnik o 180 stopni. Dodatkowo, delikatnie wepchnij zgłębnik w głąb przetoki na 1-2 cm, a

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych,
Przewlekle Niepełnosprawnych
oraz Niezależnych w Krakowie
ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl
Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie
KRS 0000057996, NIP 679-20-26-141

następnie pociągnij go z powrotem do wyczuwalnego oporu. Czynności te potwierdzają prawidłowe położenie zgłębnika i zapobiegają powikłaniom (Kowalik i wsp., 2021).

Zasady Żywienia i Podawania Leków

- **Zasady żywienia i pielęgnacji chorego:**
  - **Rodzaj diety:** Stosuj wyłącznie specjalistyczne, zbilansowane diety przemysłowe zalecone przez lekarza. Są one sterylne i mają odpowiednią płynność. **Nie wolno podawać do PEG-a zmiksowanych posiłków domowych**, ponieważ grozi to zatkaniem zgłębnika, jego uszkodzeniem oraz zakażeniem pokarmowym (Kłęk, 2021).
  - **Pozycja:** Pacjent podczas karmienia oraz 30-60 minut po jego zakończeniu powinien znajdować się w pozycji półsiedzącej (z uniesioną głową i tułowiem pod kątem co najmniej 30-45 stopni). Zapobiega to zarzucaniu treści pokarmowej do przełyku i zachłyśnięciu.
  - **Temperatura i szybkość podaży:** Dieta powinna mieć temperaturę pokojową. Podawaj ją powoli, metodą wlewów grawitacyjnych (bolusów) za pomocą strzykawki lub w sposób ciągły za pomocą pompy do żywienia, zgodnie z zaleceniami lekarza.
  - **Przeplukiwanie zgłębnika:** Jest to **kluczowa czynność** zapobiegająca zatkaniu. Przeplucz zgłębnik 30-50 ml przegotowanej, ostudzonej wody:
    - Przed każdym podaniem diety.
    - Przed podaniem i po podaniu każdego leku.
    - Po zakończeniu karmienia.

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych,
Przewlekle Niepełnosprawnych
oraz Niesamodzielnych w Krakowie
ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl
Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie
KRS 0000057996, NIP 679-20-26-141

- Co 4 godziny w przypadku żywienia ciągłego (Ciszewska-Jędrasik i wsp., 2020).
- **Podawanie leków przez PEG:**
  - **Forma leku:** Podawaj leki wyłącznie w formie płynnej lub po dokładnym rozkruszeniu i rozpuszczeniu w 10-15 ml wody. Zawsze upewnij się u lekarza lub farmaceuty, czy dany lek można kruszyć. Leki w formie kapsułek, tabletek dojelitowych lub o przedłużonym uwalnianiu nie mogą być w ten sposób podawane (Banyś i wsp., 2020).
  - **Procedura:**
    - Zatrzymaj podaż diety.
    - Przepłucz zgłębnik wodą.
    - Podaj rozpuszczony lek strzykawką.
    - Przepłucz zgłębnik ponownie wodą.
    - **Nigdy nie mieszaj leków ze sobą ani z dietą w jednej strzykawce**, ponieważ może to prowadzić do interakcji i utraty właściwości leków lub zatkania zgłębnika.

Postępowanie w Sytuacjach Awaryjnych

- **Zasady postępowania w przypadku, gdy zgłębnik PEG się zatkał:**
  - Sprawdź, czy zgłębnik nie jest zagięty lub czy jego zacisk nie jest zamknięty.
  - Spróbuj przepłukać zgłębnik strzykawką o pojemności 50 ml, używając letniej, przegotowanej wody. Delikatnie, ruchem "pompującym" (zasysanie i podawanie) spróbuj udrożnić cewnik.

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych,
Przewlekle Niepełnosprawnych
oraz Niesamodzielnych w Krakowie
ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl
Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie
KRS 0000057996, NIP 679-20-26-141

- Nie używaj do przepłukiwania małych strzykawek, ponieważ generują one wysokie ciśnienie, które może uszkodzić zgłębnik. Nie używaj również drutów, przewodnic ani soków gazowanych.
- Jeśli powyższe metody zawiodą, należy pilnie skontaktować się z poradnią żywieniową lub szpitalem (Kłęk, 2021).
- **Zasady postępowania w przypadku, gdy zgłębnik PEG wysunął się:**
  - Jest to stan pilny, ponieważ przetoka żołądkowo-skórna może zacząć się zamykać w ciągu kilku godzin.
  - Natychmiast zabezpiecz otwór stomijny jałowym gazikiem i pilnie skontaktuj się z lekarzem lub udaj na szpitalny oddział ratunkowy (SOR).
  - Zabierz ze sobą wysunięty zgłębnik. Konieczne jest jak najszybsze ponowne założenie cewnika, aby utrzymać drożność przetoki (Kowalik i wsp., 2021).

Podsumowanie

Prawidłowa opieka nad gastrostomią odżywczą jest kluczowym elementem terapii żywieniowej w warunkach domowych. Przedstawione zalecenia mają na celu zapewnienie pacjentowi i jego opiekunom wsparcia w codziennym postępowaniu. Celem nadrzędnym jest zapobieganie powikłaniom, utrzymanie ciągłości leczenia żywieniowego oraz poprawa komfortu i jakości życia pacjenta, umożliwiając mu bezpieczne funkcjonowanie poza szpitalem.

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych,
Przewlekle Niepełnosprawnych
oraz Niezależnych w Krakowie
ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl
Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie
KRS 0000057996, NIP 679-20-26-141

Bibliografia

- Banyś, A., Błaszczuk, J., & Drewienkowska, A. (2020). Przeszkórna endoskopowa gastrostomia (PEG) – rola pielęgniarki w opiece nad pacjentem. *Pielęgniarstwo w Anestezjologii i Intensywnej Opiece*, 6(4), 183-188.
- Ciszewska-Jędrasik, M., Sienkiewicz, Z., & Pasek, M. (2020). Rola i zadania pielęgniarki w przygotowaniu pacjenta i jego rodziny do opieki nad chorym z przezskórną endoskopową gastrostomią w warunkach domowych. *Pielęgniarstwo Chirurgiczne i Angiologiczne*, 14(1), 27–33.
- Kłęk, S. (Red.). (2021). *Leczenie żywieniowe w warunkach domowych*. Wydawnictwo Lekarskie PZWL.
- Kowalik, A., Czerwonka-Szaflarska, M., & Parzęcka, M. (2021). Pielęgnacja pacjenta z przezskórną endoskopową gastrostomią. W: M. Kózka, L. Płaszewska-Żywko (Red.), *Procedury pielęgniarские* (s. 450-462). Wydawnictwo Lekarskie PZWL.